

De loonkloof tussen vrouwen en mannen in België

Samenvatting rapport 2011

- Hoe groot is de loonkloof?
- Daalt de loonkloof?
- De totale loonkloof
- Deeltijds werk
- Segregatie op de arbeidsmarkt
- Leeftijd
- Opleidingsniveau
- Burgerlijke staat en gezinssamenstelling
- Nationaliteit
- De loonkloof verklaren?

Hoe groot is de loonkloof?

1. De loonkloof op basis van de bruto-uurlonen van voltijdse en deeltijdse werknemers over alle sectoren heen, bedraagt voor 2008 10%.
2. De loonkloof op basis van de brutojaarlonen van voltijdse en deeltijdse werknemers over alle sectoren heen, bedraagt voor 2008 23%. In de jaarlonen speelt het effect van deeltijds werk volledig mee.
3. Wanneer de loonkloof op basis van bruto-uurlonen voor voltijdse en deeltijdse werknemers wordt uitgesplitst naar statuut, komen er grote verschillen aan het licht. Voor arbeiders uit de privésector bedraagt de loonkloof 17%, voor bedienden 25%. Voor de contractuelen uit de publieke sector bedraagt de loonkloof 5%, voor de vastbenoemde ambtenaren -1%.
4. Berekend op basis van jaarlonen lopen die cijfers voor arbeiders en bedienden op tot 36%. Contractuele en statutaire ambtenaren kijken tegen het eind van het jaar aan tegen een loonkloof van respectievelijk 17% en 10%. Het feit dat vrouwen vaker dan mannen deeltijds werken heeft dus een grote impact op de gemiddelde loonverschillen.
5. De loonkloof berekend op basis van de maandlonen voor voltijdse werknemers bedraagt 11%. Tot 2007 was dit de officiële loonkloofindicator.
6. De loonkloof berekend op basis van de maandlonen van voltijdse en deeltijdse werknemers samen bedraagt 23%.
7. De loonkloof in extralegale voordelen loopt aanzienlijk op. Vrouwen hebben minder kans op deze voordelen en ontvangen kleinere bedragen. Werkgevers betalen een aanvullend pensioen voor 10% van de vrouwelijke werknemers en voor 13% van de mannelijke

werknemers. De bijdragen voor aanvullende pensioenen liggen voor vrouwen gemiddeld 44% lager dan voor mannen. De tussenkomst in het woon-werkverkeer ligt voor vrouwen gemiddeld 29% lager. Slechts een klein deel van de werknemers krijgt extra voordelen in de vorm van aandelenopties. Mannen hebben echter tweemaal meer kans op deze voordelen (0,78% van de mannen tegenover 0,33% van de vrouwen). De bedragen voor vrouwen liggen hier 44% lager dan die voor mannen.

Daalt de loonkloof?

8. De enquêtegegevens van 2008 tonen aan dat er ten opzichte van het voorgaande jaar slechts een lichte daling in de loonkloof merkbaar is.
9. Op langere termijn is er een duidelijke dalende tendens waarneembaar. Op 40 jaar tijd is de loonkloof in de industrie gehalveerd. Op korte termijn is de daling – met uitzondering van 2006 – zeer klein, maar vrij constant.
10. De daling in de loonkloof in 2006 is waarschijnlijk een gevolg van de stijging van het minimumloon in dat jaar. Doordat er in verhouding meer vrouwen werken in de lagere looncategorieën, heeft een algemene maatregel, zoals het optrekken van het minimumloon, een positief effect op de loonkloof.

De totale loonkloof

11. In 2008 was 46,45% van de werknemers vrouw, ze namen samen 41,72% van de betaalde werkdagen voor hun rekening en ontvingen daarvoor 38,15% van de totale loonmassa (100.866.036.823 euro).
12. Op basis van hun aandeel bij de werknemers, hadden alle vrouwen samen 8,367 miljard euro meer moeten verdienen in 2008. Op basis van hun aandeel in de betaalde werkdagen – dus rekening houdend met het feit dat vrouwen vaker deeltijds werken – 3,598 miljard euro.
13. Het aandeel van vrouwen bij de werknemers, in de betaalde werkdagen en in de loonmassa ligt in 2008 lichtjes hoger dan in 2007, een tendens die in de voorgaande jaren eveneens werd opgemerkt. Nochtans stellen we vast dat de bedragen van de totale loonkloof, rekening houdend met de prijsevolutie, in dezelfde grootteorde liggen, of zelfs iets toenemen.
14. Van de vrouwen die voltijds werken, verdient één op vier minder dan 2.000 euro bruto per maand. Bij mannen is dit slechts voor één op tien het geval.
15. Meer dan 6% van de mannen die voltijds werken, verdient meer dan 5000 euro bruto per maand, terwijl slechts 3% van de vrouwen een dergelijk loon heeft. Bij de mannen is dit percentage licht gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar (van 6,1% naar 6,6%), bij vrouwen is dit licht afgenomen (van 3,5% naar 3,2%).

Deeltijds werk

16. Per uur verdient een deeltijds werkende vrouw in de industrie en marktdiensten gemiddeld 21% minder dan een voltijds werkende man, 11% minder dan een voltijds werkende vrouw en 7% minder dan een deeltijds werkende man.
17. Per maand verdient een deeltijds werkende loontrekkende vrouw 17% minder dan een deeltijds werkende loontrekkende man.
18. 43,6% van de vrouwelijke en 8,3% van de mannelijke werknemers werkt deeltijds.
19. Slechts 10,8% van de vrouwelijke en 9,7% van de mannelijke deeltijds werkende loontrekkenden wenst geen voltijdse betrekking.

Segregatie op de arbeidsmarkt

20. Net als in 2007, was de grootste loonkloof was in 2008 terug te vinden in de luchtvaartsector. De top 5 wordt eveneens samengesteld door dezelfde sectoren als vorig jaar.
21. Andere sectoren met een grote loonkloof zijn de sector van de productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en warm water, de vervaardiging van kleding en bont, de sector van de vervaardiging van kantoormachines en computers en de hulpbedrijven van de financiële instellingen.
22. Enkel de metallurgie telt proportioneel meer vrouwen in het management dan in de sector zelf. Toch bestaat er nog een loonkloof van 3%.
23. De loonkloof is het grootst bij directeurs en beheerders, namelijk 34%. Slechts 22% van deze beroepscategorie is vrouw.
24. Voor juristen, sociale wetenschappers, kunstenaars en andere 'professionelen' die in loondienst werken, loopt de loonkloof op tot 21%.
25. Voor de industrie en marktdiensten nemen de gemiddelde brutomaandlonen van vrouwen én van mannen toe naargelang de grootte van de onderneming. De loonkloof stijgt eveneens met het aantal werknemers in de onderneming, met uitzondering van de ondernemingen met minstens 1.000 werknemers, waar de loonkloof kleiner is dan bij de ondernemingen met 500 tot 999 werknemers.
26. Het verschil tussen hoge en lage lonen is het grootst in de luchtvaartsector en het kleinst in de houtindustrie.

Leeftijd

27. De loonkloof neemt toe met de leeftijd en bedraagt 22% bij de 55-plussers en 15% bij de 45 tot 54-jarigen.
28. Het verschil in werkzaamheidsgraad tussen vrouwen en mannen neemt ook toe met de leeftijd.

Opleidingsniveau

29. Zowel de lonen, als de loonkloof nemen toe bij een hoger opleidingsniveau. De loonkloof is het grootst bij hogeropgeleiden, namelijk 20%.
30. De werkzaamheidsgraad van vrouwen en mannen neemt toe met het opleidingsniveau. Het verschil tussen vrouwen en mannen in werkzaamheidsgraad wordt kleiner naarmate het opleidingsniveau toeneemt.

Burgerlijke staat en gezinssamenstelling

31. De burgerlijke staat heeft vooral een invloed op het loon van mannen. Het gemiddelde bruto-uurloon van alleenstaande mannen is 15,59 euro in 2008, tegenover 18,82 euro voor getrouwde mannen. Het verschil in gemiddelde leeftijd kan dit verschil slechts gedeeltelijk verklaren.
32. De werkzaamheidsgraad van mannen ligt voor elke burgerlijke staat hoger dan die van vrouwen, en het verschil wordt meer uitgesproken binnen het huwelijk.
33. De verschillende invloeden van de burgerlijke staat op het loon van vrouwen en mannen zorgen ervoor dat het loonverschil zeer groot is voor gehuwden (14%) en relatief beperkt voor vrijgezellen (3%).
34. Bij mannen speelt het hebben van een partner een grote rol: mannen die samenleven met een partner hebben een hoger loon dan alleenstaanden. De aanwezigheid van kinderen speelt voor mannen nauwelijks mee.
35. Voor vrouwen beïnvloedt het al dan niet hebben van een partner het loon dan weer nauwelijks. Kinderen maken wel een verschil: bij vrouwen met kinderen ligt het gemiddelde uurloon lager dan bij vrouwen zonder kinderen.
36. De impact van deze verschillende factoren zorgt ervoor dat de loonkloof uiteindelijk klein is voor vrijgezellen zonder kinderen (1%), gemiddeld voor alleenstaanden met kinderen (8%) en hoog voor koppels (met of zonder kinderen) (15%).

Nationaliteit

37. Duitsers, Fransen, Nederlanders en Amerikanen die in België werken, verdienen gemiddeld meer dan de Belgen zelf; vooral voor mannen blijkt het om goed betaalde banen te gaan. Voor deze categorieën van nationaliteiten bestaat er een loonkloof van respectievelijk 14% voor de drie buurlanden en 19% voor de Amerikanen.
38. Voor de werknemers uit de Maghreblanden en de rest van Afrika liggen de gemiddelde bruto-uurlonen van vrouwen en mannen het laagst. Vrouwen verdienen respectievelijk nog 14% en 12% minder dan mannen in die categorieën.
39. Vrouwen en mannen uit de Maghreb, de andere Afrikanen en de Europeanen van niet-EU-27-landen (inclusief de Turken en de Russen) hebben een grote loonachterstand ten opzichte van de Belgen.
40. Voor mannen bestaat er nauwelijks een verschil in werkzaamheidsgraad tussen Belgen en andere EU-burgers (respectievelijk 69% en 70%). In beide gevallen is de werkzaamheidsgraad 69%. Voor vrouwen bestaat er wel een verschil. Terwijl die voor Belgische vrouwen 57% is, bedraagt die voor vrouwen uit andere EU-lidstaten nog 53%.
41. Voor mensen met een nationaliteit van buiten de Europese Unie, daalt de werkzaamheid voor mannen tot 54% en voor vrouwen tot 27%. Dit betekent dat slechts de helft van de mannen en slechts een vierde van de vrouwen van buiten de Europese Unie in België een baan heeft.
42. Vrouwen met een niet-EU-nationaliteit hebben nog niet half zoveel kans op werk als mannen uit die categorie. Op dezelfde manier hebben deze vrouwen ook niet half zoveel kans op werk als Belgische vrouwen, of vrouwen uit de andere EU-landen. De genderkloof wordt dus aanzienlijk vergroot door de 'etnische kloof'.

De loonkloof verklaren?

43. 48% van het loonverschil kan verklaard worden op basis van gekende factoren. 52% kan niet verklaard worden.
44. Van het verklaarde deel kan 54 % worden toegeschreven aan kenmerken die verwijzen naar de positie van vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt. Het beroep verklaart 12% van de verklaarde loonkloof en de sector 8%.
45. De gezinssituatie blijkt goed te zijn voor 15% van de verklaarde loonkloof. Vooral het al dan niet hebben van kinderen is van belang.
46. Van het verklaarde deel van de loonkloof kan slechts 25% worden toegeschreven aan individuele kenmerken, zoals opleiding, werkervaring, anciënniteit in de onderneming.